

Umučení smyrnského biskupa svatého Polykarpa (překlad z latiny Josef Novák)

Boží církve ve Smyrně

Boží církvi ve Filomeliu a všem církvím všude na světě svaté a katolické církve.

Nechť se vám dostane všem hojnost požehnání, pokoje a lásky Boha Otce i Pána našeho Ježíše Krista.

I.

Bratří, píšeme vám o mučednících i o blaženém Polykarpovi.

Tento jako by za pronásledováním přitiskl poslední pečeť.

Téměř vše se stalo, aby se naplnilo to, na co nám před tím Pán poukázal v evangeliu. Čekal na zradu, jako na ni čekal Pán, kterého se máme snažit napodobit a nebýt jen diváky, kteří se dívají z povzdálí. Opravdová a upřímná láska chce zachránit netoliko sebe, nýbrž všechny bratry.

II.

Bůh chtěl všechna tato svatá a vznešená svědectví mučedníků. Jako věřící musíme moc nade vším přičítat Bohu. Kdo by nežasl nad šlechetností mučedníků, nad jejich statečností a láskou ke svému Pánu? Biči byli tak rozšlehání, že bylo vidět nejen žíly a šlachy, ale vnitřnosti, že i diváci v pláči úpěnlivě prosili o slitování. A oni byli tak stateční, že nikdo z nich ani slůvkem nezabědoval. Dokazují nám tím, že v tu chvíli, kdy svým mučednictvím vydávali svědectví Kristu, nebyli již přítomni ve svém těle, nebo lépe řečeno, že Pán v tu chvíli byl v nich a mluvil s nimi. Myslíte na Kristovu lásku pohrdli pozemskými mukami, Jednou hodinou se vykoupili z věčného trestu: I oheň, který pálí lidi, je nepálil. Viděli, jak od nich prchá věčně neuhasitelný oheň a očima svého srdce viděli dobro, jež na ně čekají, o nichž ani ucho neslyšelo, jež ani oko nevidělo ani lidskou mysl nenapadlo, slíbená těm, kteří vytrvali. To slíbil Pán těm, kteří nebyli již lidmi, ale anděly. I ti, kteří byli vybráni pro zvěř, podstoupili krutá muka. Byli pokládáni na ostré střepiny či jiným způsobem mučeni. Tak je chtěl tyran

ustavičným mučením, kdyby to bylo možné, přimět, aby zapřeli víru.

III.

Ďábel vymýšlel proti nim všemožné nástrahy. Avšak díky Bohu, nic proti nim nezmohl. Velmi statečný Germanikus svou statečností posiloval slabší. I on statečně bojoval se zvěří. Prokonsul jej přemlouval, říkal, že je mu líto jeho mládí. On však, aby se zbavil těchto nespravedlivých a hříšných lidí, sám na sebe zavolaal zvíře. Dav žasl nad statečností Boha milujících a Boha se bojujících křesťanů. "Pryč s bezbožníky", volal, "Vyhledejte Polykarpa".

IV.

Jeden Fryg jménem Quintus přišel nedávno z Frygie, když spatřil zvěř, dostal strach. Právě on sebe i ostatní pobízel, aby šli rádi. Prokonsul jej četnými sliby přemluvil, aby přísahal a obětoval bohům. Proto, bratří, nechválíme ty, kteří se sami dobrovolně obětují, poněvadž evangelium tak neučí.

V.

Velmi obdivuhodný Polykarp, když uslyšel, že jej chtějí zatknout, se nepolekal. Rozhodl se zůstat ve městě. Mnozí jej však přemluvili, aby odešel z města. Tam se skrýval s několika věrnými, a jak bylo jeho zvykem, ve dne v noci se neustále modlil za všechny i za církve ve světě. Tři dny před svým zatčením měl při modlitbě vidění. Viděl, co se mu stane. Viděl, jak jeho oltář hoří. I obrátil se k těm, kteří s ním tam byli a řekl: "Budu za živa upálen".

VI.

Když jej zde hledali, odešel na jiný statek. Pátrací četa tu byla hned. Když však jej nenašli, chytili dvě děti. Jedno z nich po bití se přiznalo. Ukrýt Polykarpa bylo totiž nemožné, poněvadž zrádci vystupovali jako přátelé. Irenarha jménem Herodes se snažil co nejdříve jej přivést na stadion. Zde měl Polykarpa čekat úděl Kristova učedníka, zrádce však měl stihnout stejný trest jako Jidáše.

VII.

Tedy v pátek kolem oběda vyjeli pronásledovatelé na koních, ozbrojení jako by šli zatýkat zločince, za pomoci dítěte hledat Polykarpa. Ve večerní hodině jej našli v podkrovní místnosti. I odtud mohl Polykarp odejít jinam, ale nechtěl. "Staň se vůle Boží", pravil. Když je uslyšel přicházet, vyšel jim naproti a hovořil s nimi takovým způsobem, že diváci, kteří tam přišli, se divili jeho věku i klidu i spěchu se zatýkáním takového starce. Poručil jim přichystat jídlo a pití, kolik budou chtít. Požádal je však, aby mu bez obav poskytli chvíli pomodlit se. Když svolili, postavil se a pln Boží milosti se modlil plné dvě hodiny. Ti, co jej poslouchali, žasli. Mnohým bylo líto, že přišli zatýkat takového bohumilého starce.

VIII.

Když se přestal modlit vzpomenuv všech, i těch, kteří s ním byli, malých, velkých, slavných, prostých i celé katolické církve, a když nadešla chvíle odchodu, posadili jej na osla a vezli do města. Byl velký svátek. Irenarcha Herodes a jeho otec Niketes mu vyjeli naproti. Naložili jej na svou káru, sedli si k němu a neustále jej přemlouvali. "Co je na tom zlého říkat císaři Pane, obětovat bohům se vším, co k tomu náleží, a zachránit se?", říkali. Napřed jim neodpověděl. Když čekali na odpověď, řekl: "Nechci udělat, k čemu mi radíte". Když se jim nepodařilo jej přemluvit, nadávali mu a pak jej prudce shodili s káry, takže si při pádu zlomil nohu. Vstal, jako by se mu nic nestalo a zase rychle šel. Přivedli jej na stadion, kde bylo tolik křiku, že nebylo možno nic slyšet.

IX.

Jak Polykarp vcházel na stadion, uslyšel hlas z nebe: "Polykarpe, vydrž, bud statečný!" Nikdo nespatriil toho, kdo to řekl, ale přítomní ten hlas slyšeli. Když lidé uslyšeli, že zatčený Polykarp byl přiveden, dali se do křiku. Prokonsul, když jej k němu přivedli, se zeptal, zda je tím Polykarpem. Přiznal se bez zapírání. Prokonsul se jej snažil přemluvit. "Šetři svého stáří", říká a pak jako obyčejně ze zvyku dodal: "Při štěstěně císařově přisahej, změň své smýšlení! Řekni: Pryč s bezbožníky!" Polykarp s vážnou tváří pohleděl na zástupy zločinných pohanů

na stadionu, zdvihl ruku, zabědoval a s očima upřenýma k nebi zvolal: "Pryč s bezbožníky!" Když na něho vladař naléhal "Odpřísáhni a propustím tě, potup Krista", řekl Polykarp: "Osmdesát šest let mu sloužím a v ničem mi neukřivdil, jak mohu potupit svého Krále, jenž mne vykoupil?"

X.

"Přísahej při štěstěně císařově", doléhal na něho znovu prokonsul. Polykarp však odpověděl: "Nutíš-li mě, abych přísahal při císařově štěstěně, jak říkáš, snaž se poznat mne, kdo jsem. Slyš otevřeně: Jsem křesťan. Chceš-li poznat křesťanskou nauku, dopřej mi jeden den a pak uslyšíš". "Přesvědč lid", řekl prokonsul. A Polykarp na to: "I ty jsi hoden toho, abych s tebou mluvil. Naučili jsme se vzdávat vládám a mocnostem od Boha ustanoveným patřičnou úctu, která neuráží naše svědomí. Tyto však nepovažuji za hodné, abych jim skládal účty".

XI.

Mám dravou zvěř. Té tě předhodím, nezměníš-li své smýšlení", pravil prokonsul. „Zavolej ji. Pro nás není možné obrácení od lepšího k horšímu. Krásné je obrátit se od špatného ke spravedlivému", odpověděl mu Polykarp. A prokonsul: "Pohrdáš-li zvěří, nezměníš-li smýšlení, učiním tě pokrmem ohně". Polykarp však řekl: "Hrozíš ohněm, jenž chvíli pálí a za chvíli zhasne. Nevíš však, že bezbožným hrozí oheň budoucího soudu a věčného trestu. Proč váháš? Učiň, co chceš!"

XII.

Když to, a ještě více říkal, bylo vidět v jeho tváři tolik odvahy, radosti i lásky, že se nejen nezalekl toho, čím mu prokonsul hrozil, dokonce překvapil tím prokonsula. Tento vstal a poslal svého hlasatele ohlásit uprostřed stadia třikrát: "Polykarp doznal, že je křesťanem". Když to hlasatel ohlásil, všichni pohané i Židé bydlící ve Smyrně v nepředstavitelné nenávisti začali křičet: "To je ten učitel Asie, otec křesťanů, jenž ničí naše bohy. Učí neobětovat a neklanět se bohům". Současně žádali asiarchu Filippa, aby pustil na Polykarpa lva. On však odpověděl, že to již není dovoleno, poněvadž skončila doba

zápasů se zvířaty. Tu si svorně usmyslili, aby Polykarp byl za živa upálen. Musilo se splnit vidění o polštáři. Viděl jej hořet, když se modlil. Tehdy se obrátil ke svým věrným, kteří tam s ním byli, a prorocky jim řekl: "Musím za živa hořet".

XIII.

Toto bylo vykonáno velmi rychle, rychleji, než to bylo vysloveno. Lid okamžitě snášel dříví a chrastí z dílen a lázní. Jako obyčejně nejochotněji pomáhali Židé. Když byla narovnána hranice, odložil své šaty i opasek a pokoušel se i zout, aby některý z věrných, kteří vždy se snažili dotknout se aspoň jeho těla, nepřiběhl a nezul ho. Pro svůj ctnostný život již před umučením byl ozdoben veškerou krásou. Ihned byl tedy obložen věcmi, potřebnými pro upálení. Když jej chtěli přibít, řekl jim: "Nechte mě takhle. Kdo mi dá sílu, abych snesl oheň, dá mi i sílu, abych i bez vašich hřebů vydržel na hranici."

XIV.

Nepřibili ho, jen položili. S rukama vzadu svázanýma jako beran z velkého stáda, určený k oběti, ochoten k celopalů na počest Boží pohleděl k nebi a řekl: ..Pane, Bože všemohoucí, Otče milovaného a požehnaného svého Syna Ježíše Krista, skrze něhož jsme tebe poznali, Bože andělů, mocností a veškerého tvorstva i pokolení spravedlivých, kteří žijí před tvou tváří. Velebím tě, že jsi mne učinil hodným tohoto dne a této chvíle a smím mít s mučedníky účast v kalichu tvého Krista skrze Ducha svatého na věčném životě duše a neporušitelného těla. Kéž bys mě dnes s nimi přijal jako bohatou a sobě milou obět', jak jsi to předem připravil, zjevil a splnil, pravdivý a neklamný Bože. Pro toto a za všechno tebe chválím, tobě blahorečím, tebe oslavuji skrze věčného nebeského, velekněze Ježíše Krista, tvého milovaného Syna, skrze nějž budiž tobě spolu s ním a Duchem svatým sláva nyní i v budoucnu. Amen".

XV.

Skončil modlitbu a sotva vyřkl své Amen, muži zapálili oheň. Jakmile vyšlehl plamen, viděli jsme zázrak. Bylo nám dopřáno jej spatřit. Pozorně jsme se dívali, abychom to oznámili

ostatním. Oheň jako by vytvořil klenbu a jako větrem vzedmutá plachta lodi zahalil mučedníkovo tělo. Uprostřed jako by nebylo spalované tělo, nýbrž jako by se pekl chléb či jako by se v peci tavilo zlato nebo stříbro. Cítili jsme vůni jako z vonného kadidla či jiné vzácné vonné rostliny.

XVI.

Když tedy bezbožníci konečně viděli, že oheň nemůže strávit jeho tělo, rozkázali dobíječi, aby Polykarpa probodl dýkou. Když tak učinil, vytrysklo z levého boku množství krve, až uhasila oheň. Lidé žasli, že je takový rozdíl mezi nevěřícími a vyvolenými. A jeden z těchto vyvolených, apoštolský a prorocký učitel, biskup katolické církve ve Smyrně Polykarp se stal nejobdivuhodnějším mučedníkem naší doby. Všechno, co vyslovil svými ústy bylo a bude splněno.

XVII.

Nenávistný a závistivý zloduch, nepřítel spravedlivých viděl jeho veliké svědectví i jeho bezúhonný život. Viděl, že je již ozdoben korunou nesmrtelnosti a že již dosáhl odměny. Vynasnažil se proto, abychom si nevzali sebou Polykarpovo tělo. Mnozí po tom tolik toužili, poněvadž chtěli být spojeni s jeho svatým tělem. Popudil tedy Miketa, Herodova otce a bratra Alka, aby požádal prokonsula nevydávat jeho tělo k pohřbení, aby prý ti, co se zřekli Ukřižovaného, nezačínali uctívat Polykarpa. Nejvíce na to naléhali Židé. Ti také hlídali, abychom nemohli jeho tělo vzít z ohně. Nevěděli, že nemůžeme ani opustit Krista, který nevinně trpěl za spásu celého světa a za hříšníky, ani nikoho jiného uctívat. Kristu se totiž klaníme, poněvadž je Boží Syn; mučedníky, kteří jsou žáky Pána a snaží se jej napodobit, milujeme pro jejich nezměrnou oddanost k jejich Králi a učiteli. Kéž bychom i my si zasloužili být s nimi Kristovými žáky.

XVIII.

Když tedy setník viděl neústupnost Židů, dal položit Polykarpa doprostřed hranice a spálit podle jejich obyčeje. My pak potom jsme sebrali jeho kosti, vzácnější než drahokamy a dražší než zlato a důstojně jsme ho pohřbili. Tam, jak jen

to bude možné, dopřeje nám Pán v převelké radosti oslavit narozeniny jeho mučednictví, jednak na památku těch, kteří závod již dokončili, jednak na památku těch, kteří jsou ochotni k témuž.

XIX.

Tolik o blaženém Polykarpovi, který spolu s Filadelfskými jako dvanáctý byl ve Smyrně umučen. Pouze jeho však všichni vzpomínají. I pohané po celém světě o něm mluví. Nebyl pouze znamenitým učitelem, nýbrž i vynikajícím mučedníkem. Jeho mučednickou smrt, pokud je to v souladu s Kristovým evangeliem, touží všichni následovat. Svou statečností přemohl nespravedlivého vladaře a obdržel věnec nesmrtelnosti. S apoštoly a všemi spravedlivými radostně chválí Boha Otce všemohoucího a velebí našeho Pána Ježíše Krista, Spasitele našich duší, kormidelníka našich těl a pastýře celé katolické církve.

XX.

Žádali jste nás, abychom vás o té události podrobně zpravili, my však jsme vám prostřednictvím našeho bratra Marciona napsali jen o tom hlavním. Až to přečtete, pošlete list bratřím jinde bydlícím, aby i oni mohli vzdát chválu Pánu, jenž si vybírá své služebníky. Tomu, jenž má moc nás všechny přivést svou láskou a dobrotou do svého království skrze svého jednorozeného Syna Ježíše Krista, budiž sláva, čest, moc a panování na věky. Pozdravujte všechny svaté. Pozdravují vás, kteří jsou s námi i pisatel Euarestes s celou svou rodinou.

XXI.

Blažený Polykarp byl umučen druhého dne měsíce Xantika, sedmý den před březnovými kalendami (23. února) na velký svátek o osmé hodině. Zatkli jej Herodes za velekněze Filippa Tralliana, za prokonsula Statia Quadrata, za věčného kralování Ježíše Krista, jemuž sláva, čest, vznešenost, věčný trůn od pokolení do pokolení. Amen.

XXII.

Modlíme se, bratří, abyste byli silni a žili podle slov evangelia Ježíše Krista. S ním budiž sláva Bohu Otci i Duchu Svatému pro spásu vyvolených svatých, jak tomu bylo u Polykarpa, který to dosvědčil svou mučednickou smrtí. Kéž bychom se s ním shledali v království Ježíše Krista. Toto si opsal ze spisů Ireneia, žáka svatého Polykarpa Gaios, jenž se stýkal s Ireneem. Já Sokrates jsem to v Korintě opsal z Gaiova rukopisu. Dík za všechno. A já Pionius jsem to opsal z předešlých rukopisů, které mi zjevil blažený Polykarp. To vysvětlím později. Zaznamenal jsem události téměř již zapomenuté. Kéž Pán Ježíš Kristus mě zapíše mezi své vyvolené v nebeském království. Jemu s Otcem i Duchem Svatým sláva na věky věků. Amen.